

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет/інститут економічний

Кафедра обліку і оподаткування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Облік і оподаткування

Спеціальність 071 Облік і оподаткування

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Затверджено на засіданні кафедри обліку і оподаткування,
Протокол № 8 від 2 грудня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання
Викладач (-і)	Матковський П.Є., д.е.н., професор кафедри обліку і оподаткування
Контактний телефон викладача	+38(050)1358218
Е-mail викладача	petro.matkovskvi@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний та заочний
Обсяг дисципліни	3 кредитів ECTS, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Очні консультації: згідно розкладу консультацій: https://koia.pnu.edu.ua/hrafik-provedennia-konsultatsij/
2. Анотація до курсу	
<p>Предметом вивчення навчальної дисципліни «Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання» є засоби і методи планування діяльності підприємства, механізм складання системи бюджетів в умовах вітчизняних підприємств.</p> <p>Під час вивчення цього курсу студенти ознайомлюються з основними методами та інструментами облікових технологій бізнес-процесів підприємства у їх взаємозв'язку через кругообіг господарських засобів (постачання, виробництво, реалізація). Це формує отримання ними знань та навичок для відображення господарської діяльності підприємства у системі рахунків бухгалтерського обліку на основі документального підтвердження кожної господарської операції.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою викладання навчальної дисципліни «Бюджетування діяльності суб'єктів господарювання» є формування знань, необхідних для опанування механізму організації внутрішньо фірмового планування, отримання теоретичних знань та практичних навичок, щодо побудови системи бюджетування на вітчизняних підприємствах; формування навиків ефективного використання фінансових ресурсів; вивчення найефективніших напрямів інвестування та зосередження фінансових ресурсів в цих напрямках.</p> <p>До основних цілей курсу можна віднести розуміння організації оперативного, поточного та перспективного фінансового планування на підприємстві; знання сутності та призначення бюджетування; визначення системи бюджетного управління на підприємстві; оволодіння методикою бюджетування на підприємстві; усвідомлення видів та особливостей розробки бюджетів на підприємстві.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	

Компетентності:

Організувати фінансове планування і бюджетування відповідно до вимог обліку та оподаткування.

Формувати фінансову структури та центрів відповідальності.

Розраховувати потреби в капіталі та забезпечення ліквідності підприємства.

Складати і контроль операційних та фінансових бюджетів..

Програмні результати навчання:

Розуміти принципи фінансового планування та бюджетування.

Складати основні бюджети підприємства.

Аналізувати показники ліквідності та фінансової стійкості.

Оцінювати виконання бюджетів і виявляти відхилення.

Приймати управлінські рішення на основі облікових даних.

5. Організація навчання

Обсяг курсу – 90 год.

Вид заняття	Загальна кількість годин	
	Денна форма здобуття освіти	Заочна форма здобуття освіти
лекції	16	6
практичні	14	4
самостійна робота	60	80

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Статус дисципліни
8	071 Облік і оподаткування	четвертий	вибіркова

Тематика навчальної дисципліни

Тема, план	Кількість годин (денна форма навчання/заочна форма навчання)		
	лекція	практичне заняття	самостійна робота студента
ТЕМА 1. СУТНІСТЬ, СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ. 1. Організація фінансового планування на підприємстві. 2. Становлення фінансового планування в Україні в сучасних умовах. 3. Бюджетування як функція фінансового контролінгу. 4. Роль бюджетування у прийнятті управлінських рішень. 5. Бюджетний період. Бюджетний цикл. 6. Інфраструктура бюджетного процесу. 7. Роль бюджетів у прийнятті фінансових рішень.	2/-	1/-	5/10

<p>ТЕМА 2. СУТНІСТЬ ТА ПРИНЦИПИ БЮДЖЕТУВАННЯ.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та значення бюджету підприємства. 2. Сутність та значення бюджету підприємства. 3. Принципи бюджетування. 4. Види і зміст фінансових планів. 	2/2	1/-	5/10
<p>ТЕМА 3. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Правила фінансування підприємств. 2. Золоте правило фінансування. 3. Золоте правило балансу. 4. Правила збереження ліквідності. 5. Правило вертикальної структури капіталу. 6. Оптимізація структури капіталу та ефект фінансового лівериджу. 	2/2	2/1	5/10
<p>ТЕМА 4. РОЗРОБКА ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ТА ФІНАНСОВОЇ СТРУКТУРИ ПІДПРИЄМСТВА.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Складові бюджетування. Способи бюджетування. 2. Визначення потреби підприємства в капіталі. 3. Алгоритм розробки методичних основ бюджетування. 4. Рекомендації по складанню бюджетів витрат центрів відповідальності на плановий рік. 5. Розробка облікової політики підприємства. 6. Основи управління за центрами відповідальності. 7. Типи центрів відповідальності та їх характеристика. 8. Формування центрів фінансової відповідальності підприємства. 9. Фінансова структура підприємства та її формування. 	2/-	2/-	5/10
<p>ТЕМА 5. ОСОБЛИВОСТІ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ У ВИРОБНИЦТВІ.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Фінансовий і інвестиційний цикли у виробництві і галузеві особливості бюджетного процесу. 2. Структура зведеного бюджету виробничого підприємства. 3. Вибір тривалості бюджетного періоду. 4. Типи бюджетів по ступеню тривалості. Поточне і стратегічне бюджетування в промисловості. 	2/2	2/1	10/10
<p>ТЕМА 6. РОЗРОБКА СИСТЕМИ БЮДЖЕТІВ.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бюджетна структура підприємства. 2. Формування бюджетної системи на підприємстві 	2/-	2/-	10/10
<p>ТЕМА 7. РОЗРОБКА ОПЕРАЦІЙНИХ БЮДЖЕТІВ ПІДПРИЄМСТВА.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Види операційних бюджетів та їх особливості. 2. Бюджет продажів. Бюджет виробництва. 3. Бюджет прямих витрат на матеріали. 4. Бюджет прямих витрат на оплату праці. 5. Бюджет амортизаційних відрахувань. 6. Формування зведеного бюджету доходів і витрат. 	2/-	2/1	10/10

<p>ТЕМА 8. ЗМІСТ І ТЕХНОЛОГІЯ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВИХ БЮДЖЕТІВ.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Види фінансових бюджетів та принципи їхньої побудови. 2. Планування прибутків і збитків Планування ліквідності. 3. Бюджет руху грошових коштів. 4. Прогноз руху грошових коштів (Cash-flow). 5. Бюджет активів і пасивів (бюджет по балансовому листу). 6. Планування показників балансу. 7. Капітальний бюджет. 8. Бюджетний контроль та аналіз відхилень. 9. Організація фінансової роботи з виконання бюджетів. 	2/-	2/1	10/10
Разом	16/6	14/4	60/80

6. Система оцінювання курсу

Система оцінювання знань здобувачів освіти з навчальної дисципліни включає поточний та семестровий контроль знань. Поточний контроль здійснюється під час проведення аудиторних занять і має на меті перевірку знань здобувачів з окремих тем навчальної дисципліни та рівня їх підготовленості (усні відповіді, доповіді, дискусії, розв'язування практичних ситуацій (задач), тестування, контрольна робота).

Всі форми поточного контролю представлені для студентів у системі дистанційного навчання : <https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/3604>

Оцінки отримані здобувачами, виставляються в електронні академічні журнали в 100 бальній шкалі.

Накопичення балів студентом під час вивчення дисципліни проводиться у такому співвідношенні:

– поточне оцінювання – 90 балів;

– самостійна робота 10 балів.

Семестровий контроль у формі заліку передбачає, що підсумкова оцінка (у стобальній шкалі) з навчальної дисципліни визначається наростаючим підсумком як сума оцінок за поточне оцінювання та самостійну роботу відповідно до їх розподілу у електронному журналі. Підсумкова залікова оцінка виставляється на останньому практичному занятті.

До залікової відомості виставляється підсумкова оцінка за стобальною шкалою та шкалою ECTS: Зараховано «відмінно» (90-100 балів); (за шкалою ECTS – A) – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обґрунтований розв'язок прикладів та задач, аналізує причинно-наслідкові зв'язки; володіє науковими термінами;

Зараховано «добре» (70-89 балів); (за шкалою ECTS: 80-89 – B; 70- 79 – C) – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв'язання конкретних прикладів та задач, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності у розв'язках;

Зараховано «задовільно» (50-69 балів); (за шкалою ECTS: 60-69 – D; 50-59 – E) – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв'язання задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв'язки;

Незараховано «незадовільно» (менше 50 балів); (за шкалою ECTS: 26-49 – FX; 1-25 – F) – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.

Отримання додаткових балів за дисципліною можливе в разі виконання індивідуальних завдань, попередньо узгоджених з викладачем. Також за рішенням кафедри обліку і оподаткування здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій), а також були учасниками олімпіад, конкурсів, можуть присуджуватися додаткові бали (див. Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника,

URL:

<https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf>

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни

Вимоги до письмових робіт	Студенти виконують проміжні і одну комплексну контрольну роботу. Головна мета – перевірка ступеня засвоєння теоретичних положень курсу (студенти заочної форми навчання виконують контрольну роботу у формі домашньої контрольної роботи та захищають під час останнього практичного заняття). У разі відсутності здобувача при написанні контрольної роботи йому надається можливість виконати цей вид роботи в межах індивідуально-консультативної роботи з викладачем або в межах визначеного викладачем відповідного практичного заняття.
Практичні заняття	Практичні заняття проводяться з метою формування у студентів умінь і навичок з предмету, вирішення сформульованих завдань, їх перевірка та оцінювання. За метою і структурою практичні заняття є ланцюжком, який пов'язує теоретичне навчання і практичну сторону з дисципліни, а також передбачає попередній контроль знань студентів. Під час практичних занять студент отримує оцінки за результатами усних відповідей, доповідей, дискусій, розв'язування практичних ситуацій (задач), тестування тощо. Оцінки за практичні заняття враховуються при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни.
Самостійна робота	Загальний обсяг годин самостійної роботи, що відводиться на вивчення дисципліни складає 60 год. – для студентів денної форми навчання та 80 год. – для заочної форми навчання. Студентам пропонується виконання завдань, що розміщені у Системі дистанційного навчання Карпатського національного університету імені Василя Стефаника URL: https://d-learn.pnu.edu.ua/). Навчальний матеріал дисципліни, передбачений для засвоєння здобувачем вищої освіти у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль разом з навчальним матеріалом, що вивчався при проведенні аудиторних навчальних занять. Оцінювання самостійної роботи проводиться за окремим розкладом під час тижнів контролю за самостійною роботою. Оцінки, отримані здобувачами вищої освіти вносяться до журналу занять навчальної групи та враховуються при визначенні підсумкової оцінки (рейтингу) з навчальної дисципліни.
Методи навчання	Наочні методи навчання – ґрунтуються на візуальному сприйнятті інформації для полегшення вивчення навчального матеріалу (використання ілюстрацій, графіків, схем, мультимедійних матеріалів (презентації, відео). Інтерактивні методи навчання – ґрунтуються на принципі зворотного зв'язку, коли здобувач освіти отримує відповіді, зауваження та поради щодо певної проблематики від викладача чи одногрупників; коли здобувачі освіти взаємодіють між собою, а викладач виступає координатором та наставником, а також стежить за дотриманням навчальних та етичних норм (відповіді на запитання та опитування думок здобувачів освіти, кейс-стаді тощо). Практичні методи навчання – передбачають виконання задач та вправ, які спрямовані на розвиток навичок і практичного застосування знань. Методи дистанційного навчання – ґрунтуються на використанні інформаційних технологій, в т.ч. університетської системи дистанційного навчання (https://d-learn.pnu.edu.ua/), платформи для організації відеоконференцій: Zoom Video Communications.
Умови допуску до підсумкового контролю	Здобувач освіти вважається допущеним до семестрового контролю з навчальної дисципліни, якщо він виконав усі види робіт по темах, передбачених силабусом.

Підсумковий контроль	Підсумковий (семестровий) контроль у формі заліку передбачає, що підсумкова оцінка (у стобальній шкалі) з навчальної дисципліни визначається як сума оцінок за поточний контроль знань.
7. Політика курсу	
<p>Письмові роботи: студент повинен самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю, а для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей.</p> <p>Здобувачам вищої освіти, які не отримали оцінку за підсумковий семестровий контроль, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість відповідно до графіка ліквідації академзаборгованості за встановленими в університеті правилами.</p> <p>Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається «Положенням про запобігання та виявлення плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (URL: https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/). Списування під час виконання завдань заборонені. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише для виконання он-лайн тестування. Для обчислень можна використовувати калькулятор.</p> <p>Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Пропуски практичних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях.</p> <p>Політика щодо дедлайнів та перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (на 20% менше).</p> <p>У студентів є можливість отримати додаткові бали пройшовши онлайн курси на навчальних платформах Prometheus, Coursera (чи інших рекомендованих кафедрою обліку і оподаткування: URL: https://koia.pnu.edu.ua/platformy-dlia-neformalnoi-osvity/). Слід враховувати, що приймаються сертифікати, які розширюють чи поглиблюють знання з дисципліни. Попередньо студент повинен погодити коректність обраного курсу (написавши лист на електронну адресу petro.matkovskiy@cnu.edu.ua). Результати неформальної освіти визнаються згідно Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (URL: https://surl.li/xpiocw).</p>	

8. Рекомендована література

1. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» (зі змінами і доповненнями) від 16.07.99 р. No 996 – XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку No 16 «Витрати» : сайт Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку No 9 «Запаси» : сайт Верховної ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>
4. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості затв. наказом М-ва промислової політики України від 09.07.2007 р. No 373. Київ : ДП «Інформаційно-аналітичне агенство», 2007. 305 с.
5. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посібник. К.: КНЕУ, 2023. 554 с.
6. Фінансова діяльність підприємства: підручник / Бандурка О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Либідь, 2022. 384 с.
7. Фінансовий менеджмент: підручник проф А.М. Поддєрьогін. К.: КНЕУ, 2015. 536 с.
8. Приват24.[Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://privatbank.ua/>
9. Фінансовий облік: навчальний посібник : [для студентів економічних спеціальностей закладів вищої освіти] / за ред. І. Ф. Баланюка, Н. І. Пилипів, Т. М. Гнатюка та колективу авторів. Електронне видання. Івано-Франківськ : Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2025. URL: <http://lib.pnu.edu.ua>.
10. Шара Є. Ю. Бухгалтерський фінансовий та податковий облік. К. : ЦУЛ, 2021. 424 с.
Інформаційні ресурси
11. <http://www.rada.gov.ua> – Верховна Рада України
12. <http://www.minfin.gov.ua> – Міністерство фінансів України
13. <http://www.ukrstat.gov.ua> – Державний комітет статистики України
14. <http://www.vobu.com.ua> – Всеукраїнська професійна газета «Все про бухгалтерський облік»
15. <http://www.nbuv.gov.ua> – електронний каталог Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського
16. Спеціалізований інформаційно-аналітичний ресурс для бухгалтерів, аудиторів. URL : <http://www.ukr.buhgalter.com.ua>
17. Брадул О. М. Управлінський облік: навч.-практ.посібник / О. М. Брадул, В. Шепелюк. 2-ге вид., перероб. і доп. К. : Кондор, 2025. 352 с. (читальний зал бібліотеки університету)
18. Голов С. Управлінський облік: підручник / Сергій Голов. К. : ЦУЛ, 2023. 532 с. (читальний зал бібліотеки університету)
19. Гуцаленко Л.В. Управлінський облік: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 371с.

Викладач _____

_____ Матковський П.Є.